

XITOIY TILINI CHET TILI SIFATIDA O‘QITISHDA “成语” LARNING O‘RNI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6653843>

Tojiboyev Islom Odil o‘g‘li

Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi

ANNOTATSIYA

Xitoy tilidagi idiomalar Xitoyning xitoy tili va madaniyatida e‘tibordan chetda qoldirib bo‘lmaydigan pozitsiyani egallaydi. Bu uzoq muddatli ijtimoiy amaliyotda to‘plangan va shakllangan tipik xitoy xususiyatlariga ega lug‘atdir. Xitoy tilini ikkinchi til sifatida biladigan o‘quvchilar xitoycha idiomalarni o‘rganish jarayoni anchagina qiyin kechishi mumkin. Biz xitoy tilini chet tili sifatida o‘rgatishda idiomalarni o‘qitish bilan bog‘liq muammolarga duch kelishimiz. Ushbu maqolada xitoy tilini xorijiy til sifatida o‘qitishda idioma o‘qitishning rivojlanishiga ko‘maklashish va Xitoyning an‘anaviy mukammal madaniyatini yanada yaxshiroq yoyishga ko‘maklashish maqsadida xitoy tilini xorijiy til sifatida o‘qitishning hozirgi holati, zarurati va joriy usullari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: *Xitoy tilini chet tili sifatida o‘rgatishda xitoycha idiomalarni o‘rgatish, leksik birliklar, idiomalarni umumlashtirish, morfemalar.*

РОЛЬ “成语” В ОБУЧЕНИИ КИТАЙСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Тожибоев Ислон Одил ўғли

Студентка Самаркандского государственного института иностранных языков

АННОТАЦИЯ

Идиомы в китайском языке занимают неизгладимое место в китайском языке и культуре. Это словарь с типичными китайскими чертами, собранный и сформированный в ходе многолетней общественной практики. Студентам, которые знают китайский как второй язык, процесс изучения китайских идиом может оказаться более сложным. Мы сталкиваемся с проблемами преподавания идиом при обучении китайскому языку как иностранному. В данной статье анализируется современное состояние, необходимость и современные методы преподавания китайского языка как иностранного с целью содействия развитию идиоматического обучения китайскому языку как

иностранному и более эффективно популяризации традиционной культуры Китая.

Ключевые слова: обучение китайским идиомам при обучении китайскому языку как иностранному, лексические единицы, обобщение идиом, морфемы.

THE ROLE OF “成语” IN TEACHING CHINESE AS A FOREIGN LANGUAGE

Tojiboyev Islom Odil o‘g‘li

Student of Samarkand State Institute of Foreign Languages

ABSTRACT

Idioms in the Chinese language occupy an indelible position in the Chinese language and culture. It is a dictionary with typical Chinese features, collected and formed in long-term social practice. Students who know Chinese as a second language may find the process of learning Chinese idioms more difficult. We face problems with teaching idioms in teaching Chinese as a foreign language. This article analyzes the current state, necessity and current methods of teaching Chinese as a foreign language in order to promote the development of idiom teaching in Chinese as a foreign language and to better promote the traditional culture of China.

Keywords: teaching Chinese idioms in teaching Chinese as a foreign language, lexical units, generalization of idioms, morphemes.

KIRISH

Xitoyning xalqaro mavqeini doimiy ravishda yaxshilash bilan birga, xitoy tilini xorijiy til sifatida o‘qitishning rivojlanishi ham keng doiradagi olimlarning e‘tiborini tortdi. Biroq, xitoy tilini o‘rganuvchilar uchun darsliklar va darsdan tashqari materiallarda paydo bo‘ladigan idiomalarning ko‘payishi bilan chet ellik talabalarning idiomalarni o‘rganishga unchalik ishtiyoqi yo‘qligi va hatto qarshilik ham borligi aniqlangan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

黄伯荣、廖旭东 larning 《现代汉语》 "Zamonaviy xitoycha" asarida idiomalar ma‘no yaxlitligi va struktura mustahkamlanishi xususiyatlariga ega bo‘lgan va odatda qo‘llaniladigan turg‘un iboralar sifatida jamlangan. U shakl jihatidan qisqa, mazmuni ixcham, tuzilishi jihatidan qat‘iy bo‘lib, ko‘pincha qadimgi odamlar o‘zlari o‘ylagan, ko‘rgan va his qilgan narsalarni ifodalash yoki ifodalash uchun ishlatiladi [1]. Idiomalar ming yillar davomida to‘planib, Xitoy xalqining urf-odatlarini,

qadriyatlarini, turmush tarzi va diniy eʼtiqodlarini ifodalovchi eng ixcham lugʻatga aylandi. Xitoy idiomalarida qadimgi Xitoyning boy qadimiy tovushlari, maʼnolari va usullari mavjud boʻlgani uchun bu nafaqat xitoy tilini ikkinchi til sifatida ishlatadigan oʻquvchilarni oʻrganishda qiyinchiliklarga olib keladi, balki xitoy tilini oʻz ona tili sifatida ishlatadigan baʼzi oʻquvchilarga ham qiyinchilik tugʻdiradi. Idiomalarni oʻrgatish boʻyicha koʻplab olimlar ilmiy izlanishlar olib borishgan boʻlsalar-da, ular hamon matn tarkibida idiomalarni oʻrgatish doirasidan chiqmagan va bugungi kunda ham katta ilmiy ishlar olib borilmoqda.

Idioma oʻqitish xitoy tilini chet tili sifatida oʻrgatishda lugʻat oʻrgatish sohasiga tegishli. Lugʻat lugʻaviy birliklardan tashkil topgan boʻlib, leksik birliklar asosan ikki turkumga boʻlinadi: soʻz va idioma, idioma esa idiomalarning asosiy qismidir. Idiomalar lugʻat tarkibiga kirganga oʻxshaydi, lekin biz ularni oʻrganish jarayonida farqlashimiz kerak. Chet tili sifatida xitoy tilida idiomalarni oʻrgatishda hamisha shunday hodisa boʻlganki, idiomalar bevosita lugʻat sifatida oʻrgatiladi. Bu hodisa, shuningdek, idioma oʻqitish takomillashtirilmaganligining muhim sababidir. 吕必松 Lu Bisong 《对外汉语教学概论》 "Xitoy tilini chet tili sifatida oʻqitishga kirish" asarida shunday deb yozgan edi: "Til oʻrganish va til oʻrgatish nuqtai nazaridan tilni oʻrganish uchun biz til va madaniyat oʻrtasidagi munosabatni oʻrganishimiz kerak, chunki tilni tushunish va tildan foydalanish maʼlum madaniyatlardan ajralmasdir". Idiomalarning mohiyati aslida umumiy lugʻatdan farq qiladi. Idiomaning oʻzi tarixning mohiyatini oʻzida mujassam etadi va uning professori uni umumiy lugʻat kabi oʻrganmasligi kerak [2]. Uning oʻziga xos xususiyati bor. Idiomalarni oʻrganish jarayonida boshqa umumiy lugʻatda mavjud boʻlmagan tarixni boshlangʻich nuqta sifatida olish kerak.

Idiomalar Xitoy xalqiga xos boʻlgan lugʻat shaklidir. U ming yillar davomida Xitoy xalqining boy madaniy maʼnosini toʻplagan. Xorijiy doʻstlar idiomalarni oʻrganishganda, bu nafaqat tilni oʻzlashtirishning oddiy yoʻli, balki xitoyliklarning milliy psixologiyasi, milliy tuzilishi va milliy madaniyatini ham tushunishga yordam beradi. Shuning bilan birga idiomalar Xitoy madaniyatining tarqalishiga ham oʻz hissasini qoʻshadi.

Xitoy idiomalari milliy tilni ifodalash shakli boʻlib, u Xitoy xalqiga xos boʻlgan ifoda shakliga ega va Xitoy xalqining boy madaniy maʼnolarini oʻz ichiga oladi. Xitoy xalqining turmush tarzi, qadriyatlarini va urf-odatlarini ifodalovchi koʻplab xitoy iboralari mavjud.

Chet tili sifatida xitoy tilida idioma oʻrgatishning ahamiyati birinchi navbatda uning amaliy hayotga va oʻrganishga toʻliq tatbiq etilishida namoyon boʻladi. Tilni

o‘zlashtirishda eng muhimi, boshqalar bilan ravon muloqot qilish, o‘z fikrini ifodalay olishdir. Til aloqasi uchun idiomalardan foydalanish aloqa uchun lug‘atdan foydalanishdan farq qilishi aniq. Muloqot uchun idiomalardan foydalanish tilning mahoratini yaxshiroq ko‘rsatishi va mahalliy xitoy tilini o‘rganuvchilar bilan muloqot qilishni osonlashtirishi mumkin. Xitoy tilini chet tili sifatida o‘rgatishning asosiy vazifasi xitoy tilini hech qachon o‘rganmagan chet ellik talabalarga xitoy tilini eng qisqa vaqt ichida va eng yaxshi tarzda o‘zlashtirishga yordam berishdir. Xitoy tilini o‘zlashtirishning eng to‘g‘ridan-to‘g‘ri namoyon bo‘lishi - bu til bilan muloqot qilish qobiliyatiga ega bo‘lishdir. Xitoy idiomalari keng mazmunli va ko‘p sonli bo‘lib, ko‘pincha yozma yoki og‘zaki tilda paydo bo‘ladi. Xitoy tilidagi idiomalarni takomillashtirish til muloqot qobiliyatlarini yaxshilashga ko‘proq yordam beradi. Idioma o‘rgatish xitoy tilida xorijiy til sifatida lug‘at o‘rgatish shaklidir. Xitoy iboralari shakli qisqa bo‘lsada, mazmuni juda boy. Idiomalarni o‘rganish jarayonida siz bir vaqtning o‘zida juda ko‘p lug‘atni o‘zlashtirishingiz mumkin. Idiomalarning tarkibiy qismlari asosan so‘zlardan iborat bo‘lib, ularda faqat hozir foydalaniladigan morfemalar ham mavjud. O‘quv jarayonida nafaqat idiomalarni o‘zlashtira oladi, balki lug‘at va morfemalarning ma‘nosini ham ko‘rib chiqadi. Bu xitoy tilini yaxshilash va so‘z boyligini oshirish uchun katta foyda keltiradi. Xitoy tilini chet tili sifatida o‘qitishning chuqur rivojlanishi bilan xitoy tilini bilish imtihonining qiyinligi asta-sekin ortib bordi.

Xitoy tilini chet tili sifatida o‘rgatishning asosiy yo‘nalishi va qiyinligi sifatida idioma o‘rgatish bizdan xitoy tilini chet tili sifatida chuqur rivojlantirishga yordam beradigan tadqiqot usullarini tezda o‘rganishni talab qiladi. Bu bizning idioma o‘qitish ishimizning kalitidir va bu maqolaning asosiy maqsadidir.

Mamlakatimizda xitoy tilini chet tili sifatida o‘qitish jadal rivojlanib borayotgan bir sharoitda biz idioma o‘qitish bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalarimiz sekin rivojlanayotganiga guvoh bo‘lamiz. Xitoy tilini chet tili sifatida o‘qitish uch bosqichga bo‘linadi: boshlang‘ich, o‘rta va chuqur. Biroq, ilg‘or bosqichdagi darsliklarda kiritilgan idiomalarning nisbati yuqori emas. Bu hodisa bevosita chet tilidagi ishda xitoycha idiomalarga urg‘u berilmaganligini va bilvosita xitoycha idiomalarni tushunish va o‘rganish haqiqatan ham qiyin ekanligini ko‘rsatadi. Lekin men shaxsan o‘ylaymanki, idioma o‘qitishning o‘quv materiallariga e‘tibor qaratish va rivojlantirish kerak.

Hozirgi nuqtai nazardan qaraganda, faqat 马树德 tomonidan yozilgan 现代汉语高级教程 “Zamonaviy xitoy tilining ilg‘or kursi” xitoy tilini chet tili sifatida o‘rgatish uchun yagona idioma materiali bo‘lib, idiomalarni lug‘atdan alohida sanab

o`tadi. Ushbu kitob idioma o`qitishni ikkita qo`llanmaga, uchinchi va to`rtinchi sinflarga ajratadi. Uchinchi sinf ikki jildga bo`lingan va to`rtinchi sinf faqat bitta jildga ega. Shaxsan mening fikrimcha, idioma o`quv materiallarini batafsil taqsimlash kerak. Idioma darsliklari uch bosqichga bo`linadi: boshlang`ich, o`rta va yuqori. Birlamchi bosqichdagi idioma darsliklari faqat ba`zi oddiy aloqa idiomalari lug`atini qamrab oladi. O`rta bosqichda ba`zi qiyin, ammo tushunarli idiomalar o`rgatiladi [6]. Ilg`or bosqichda bizning xitoycha tarixiy ishoralar yoki qadimgi ma`nolar va qadimgi usullar bilan aralashgan ba`zi idiomalar ishtirok etishi mumkin. Masalan, tarixiy tashbehlarni o`zida mujassam etgan iboralar: 东施效颦, 草木皆兵, 三顾茅庐.

Konfutsiy shunday degan edi: “不愤不启, 不悱不发。 Bu jumla ko`pchilik pedagoglarning ta`lim-tarbiya va ta`lim ishlarini doimo yo`naltirib kelgan. Ushbu evristik o`qitish usuli xitoy tilidagi idiomalarni chet tili sifatida o`rgatishda ham kerak. Garchi xitoycha idiomalar bir butun sifatida murakkab va boy ma`noga ega bo`lsa-da, biz ularni turli toifalarga ajratib, bir-biridan farqlagan holda xulosa chiqarishimiz mumkin.

Har bir idioma kichik bir hikoyadir va har bir idioma o`zining boy ma`nosiga ega. Xitoy tilini o`rganuvchilar, ayniqsa xitoycha idiomalardan qo`rqqanlar uchun, ular diqqatlarini multimedia skrining ostida jamlaydilar, xitoycha idiomalarni o`rganishga bo`lgan ishtiyoqlarini oshiradilar va xitoycha idiomalarni o`rganish darajasini yaxshilashga yordam beradilar.

Mashhur bir filolog shunday degan edi: “一个民族的天才、聪颖和精神是通过其成语表现的。” Xalqning dahosi, aql-zakovati, ruhi uning idiomalari orqali ifodalanadi.”

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Chet tili sifatida xitoy tilida idiomalarni o`rgatishning asosiy maqsadi chet ellik talabalarning til bilan muloqot qilish qobiliyatini yaxshilashdir. Shuning uchun biz xitoy tilini o`rganuvchilarga kundalik hayotda va hatto sinfda xitoycha idiomalarda gapirish imkoniyatini yaratishimiz kerak. Til muloqotida idiomalardan to`g`ri va o`rinli foydalanish, idiomalarda ifodalamoqchi bo`lgan ma`noni aniq va ravshan ifodalash muhim ahamiyatga ega. Idiomalarni o`rganish uchun pragmatik o`qitish rejimidan foydalanishning katta afzalliklaridan biri shundaki, u xitoy tilini o`rganuvchilarga idiomalarning hissiy va maqtovga sazovor ranglarini tushunishga yordam beradi. Yuzaki ko`rinishda boshqa idiomalardan farq qilmagan ayrim idiomalar mavjud bo`lsa-da, ularning emotsional rangi har xil [7]. Masalan, “张牙舞

爪” va “手舞足蹈” kabi bu ikki so‘z sirtidan farq qilmasa-da, birinchisi kamsituvchi, ikkinchisi esa maqtovli so‘zdir.

Xitoy idiomalari odatda chuqur ma‘noga ega bo‘lib, endi ular ob‘ektlar, odamlar, baholash xatti-harakatlari va manzaralarni tasvirlash uchun ishlatiladi. Biz Xitoy tilini o‘rganuvchilarning qiyinchiliklardan qo‘rqishini kamaytirishi uchun ularning idiom darajasini yaxshilashimiz kerak. Idiomalarni umumlashtirish va turkumlarga ajratish mumkin. Masalan, odamning ziqna harakterlarini tasvirlash uchun “一毛不拔”, “瑕疵必报”, “吹毛求疵”, “斤斤计较”, “小肚鸡肠” va hokazo. Go‘zal manzarani ifodalovchi iboralar qatoriga “山清水秀”, “鸟语花香”, “百草丰茂”, “风景如画”, “高山流水”, “姹紫嫣红” va hokazo. Bilimli kishini tavsiflovchi iboralar bor: “才高八斗”, “学富五车”, “才貌双全”, “博学多才” va hokazo. Ayol siyimosini ifodalovchi iboralar qatoriga “身姿曼妙”, “杨柳细腰”, “柔弱美丽”, “丰润标致”, “婀娜多姿” va boshqalar kiradi.

Xitoy tilini o‘rganuvchilar ma‘lum xitoycha belgilar va lug‘atni o‘zlashtirish asosida xitoycha idiomalarni o‘rganishlari kerak. Xitoy tilini o‘rganishni shoshilib bo‘lmaydi, uni talabalar o‘zlashtirgan vaziyatga qarab bosqichma-bosqich amalga oshirish kerak. Semiz odamni bir tishlab yemang. Biz birinchi navbatda Xitoy tilini o‘rganuvchilarga kundalik hayotda tez-tez ishlatiladigan yoki ko‘rinadigan ba‘zi bir asosiy idiomalarni o‘zlashtirishga ruxsat beramiz. Keyin o‘quvchilar o‘zlashtirgan vaziyatga murojaat qiling va idioma o‘qitishni past darajadan yuqori darajaga olib boring. Idiomalarning qiyinchilik darajasini qat‘iy ajratib oling, idiomalarni tartib bilan tartibga soling va bosqichma-bosqich o‘rgating, natijalar yanada katta bo‘ladi!

Bu o‘qitish usuli asosan to‘g‘ridan-to‘g‘ri ma‘noni o‘rgatish usulini qabul qiladi. Idiomalar to‘rtta morfemadan tuzilgan. Semantik o‘qitish usuli to‘rt morfema o‘rtasidagi munosabatni o‘rganishdir [8]. Bu munosabat odatda ikki xil bo‘lib, biri to‘rt morfema bir-biri bilan semantik bog‘langanligidir. Xitoy tilini o‘rganuvchilar idiomaning ma‘nosini olish uchun faqat to‘rtta semantikani bog‘lab o‘rganishlari kerak. Yana bir munosabat shundan iboratki, idiomaning umumiy ma‘nosini bitta morfemaga tayanib olish mumkin. Ushbu usulni qo‘llash orqali Xitoy tilini o‘rganuvchilar o‘zlarini notanish his qilmaydilar yoki o‘zlari biladigan idiomalardan qo‘rqmaydilar. Bu usul xitoy iboralarini o‘qitishda keng qo‘llaniladi va u ham samaraliroq. Biroq, bu naqshga mos kelmaydigan individual idiomalar ham bo‘ladi va biz ko‘proq o‘rganishimiz kerak.

TAKLIF VA XULOSALAR

Xitoy tilini o`rganuvchilarning xitoy tilini bilish darajasini oshirish ularning tinglash, gapirish, o`qish va yozish ko`nikmalarini rivojlantirishdir, lekin eng muhimi, ularning til bilan muloqot qilish ko`nikmalarini oshirishdir. Xorijiy talabalarning amaliyot o`tashi uchun imkoniyatlar yaratish mexanizmlarini yo`lga qo`yishimiz kerak. Idiomani o`qitish uchun, menimcha, biz e`tiborni qaratishimiz kerak bo`lgan narsa Xitoy tilini o`rganuvchilarning kundalik hayotida idiomalarning og`zaki darajasini oshirishdir. Oddiy hayotda haddan tashqari ko`p idiomalardan foydalanmasak ham, dars davomida o`quvchilar bilan suhbat davomida foydalanishimiz mumkin[9].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. 王晓雁. 对外汉语教学中的汉字教学初探[J]. 南昌教育学院学报, 2011, 26(1): 24-26.
2. 周青, 王美玲. 当前对外汉语成语教学的弊端和方法革新[J]. 湖南科技学院学报, 2009, 30(6): 162-165.
3. 张长宝. 对外汉语成语教学与习得研究综述[J]. 重庆教育学院学报, 2013.
4. 李晓慧. 论情境教学法在对外汉语课堂教学中的运用[J]. 课程研究_课程实践, 2015.
5. 张颖炜. 对外汉语词汇教学的词语理据思考[J]. 无锡商业职业技术学院学报, 2015.
6. 张丽芳. 对外汉语教学中的文化教学思考[J]. 湖北函授大学学报, 2015, 28 (22): 90-93.
7. 骆禹. 对外汉语教学中词汇教学的意义[J]. 语言研究, 2015(11): 137-138.
8. Lin, C.Y., Huang, C.K. and Chen, C.H. (2014) Barriers to the Adoption of ICT in Teaching Chinese as a Foreign Language in US Universities. *ReCALL*, 26, 100-116. <http://dx.doi.org/10.1017/S0958344013000268>
9. Cai, Y.L. and Liu, D.L. (2011) The Compiling Methods for Pinyin Textbooks of Teaching of Chinese as a Foreign Language: A Case Study on the Textbook for Interesting Chinese Pinyin. *Studies in Literature and Language*, 2, 26-32.
10. Saydaliev, T. K., Erkaev, E. T., & Djuraev, D. M. (2021). Review of abdulla kadiri's poetics in the novel " Days Gone By" in Russian translations. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 754-763.
11. Dilshod, D. (2012). 乌兹别克斯坦与中国重要节日的对比 (Master's thesis, 新疆大学).
9. Тухтасинов, И. М. (2011). Лингвокультурологические и гендерные особенности сложных слов в художественном тексте (на материале

английского и узбекского языков). Автореф. дисс.... канд. филол. наук. Ташкент: УзГУМЯ.

10. Тухтасинов, И., & Хакимов, М. (2021). Modern views on the problem of distance and traditional methods of teaching italian language in higher education institutions. *Society and Innovation*, 2(2), 111-117.

11. Tukhtasinov, I. M., Muminov, O. M., & Khamidov, A. A. (2017). The days gone by. Novel by Abdulla Qodiriy. Toshkent.

12. Tukhtasinov, I. M. (2018). The structure of the phenomenon of equivalence and its importance for translation strategies. In *Modern Romano-German linguistics and new pedagogical technologies in language teaching, Materials of the Republican scientific-practical conference*, Samarkand.

13. Тухтасинов, И. М. (2018). Развитие профессиональной компетенции на основе эквивалентности при подготовке переводчиков.

14. Tukhtasinov, I. M. (2017). Discursive approach in the training of translators. In *Mat. International scientific and creative forum "Youth in science and culture of the XXI century"*. Chelyabinsk: Chelyabinsk State Institute of Culture (pp. 229-231).

15. Тухтасинов, И. М. (2012). Национально-культурная специфика сложных слов, выражающих внешность и характер человека, в английском и узбекском языках. *Вестник Челябинского государственного университета*, (2 (256)), 122-125.

16. Тухтасинов, И., & Хакимов, М. (2021). Современные взгляды на проблему дистанционного и традиционного методов обучения итальянскому языку в высших учебных заведениях. *Общество и инновации*, 2(2), 111-117.

17. Тухтасинов, И. М. (2017). Дискурсивный подход в обучении переводчиков. In *Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI в.* (pp. 229-231).

18. Тухтасинов, И. (2021). Таржимоннинг касбий компетенцияси ва фаолият функциялари. *Иностранная филология: язык, литература, образование*, (3 (80)), 5-10.

19. Тухтасинов, И. (2021). Особенности формирования учебного процесса в системе высшего образования Узбекистана в условиях Covid-19. *Иностранная филология: язык, литература, образование*, (1 (78)), 11-18.

20. Тухтасинов, И. М. (2020). Лингвокультурологический аспект обучения переводческой компетенции. In *Язык и культура* (pp. 226-231).

21. Тухтасинов, И. М. (2020). Лингвокультурологический аспект обучения переводческой компетенции. In *Язык и культура* (pp. 226-231).

22. Tuhtasinov, Ilhom and Lutfilloeva, Fahriniso, The Japanese Language Teaching Technologies Based on Computer Simulation Models (September 10, 2019). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3458780>
23. Тухтасинов, И. М. (2019). ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ ПЕРЕВОДА. In Россия-Узбекистан. Международные образовательные и социально-культурные технологии: векторы развития (pp. 111-113).
24. Тухтасинов, И. М. (2018). Методика выявления эквивалентности слов разносистемных языков в процессе перевода. Бюллетень науки и практики, 4(7), 539-544.
25. Тухтасинов, И. (2017). Таржимада маданияй мослашиш ҳолатлари. Иностранная филология: язык, литература, образование, 2(2 (63)), 5-9.
26. Тухтасинов, И. (2017). Жамият тарихининг хозирги босқичида таржимонлар тайёрлашнинг асосий муаммолари. Иностранная филология: язык, литература, образование, 2(4 (65)), 20-24.
27. Тухтасинов, И. (2016). Таржима назариясида тиллараро эквивалентлик тушунчаси ва унинг тадқиқи. Иностранная филология: язык, литература, образование, 1(4), 26-30.
28. Тухтасинов, И. М. СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ. ББК 74.48 Р 76, 314.
29. Djurayev, D. M. Linguo-cultural Approach to Teaching Foreign Languages. International Journal on Integrated Education, 3(12), 240-241.
30. Джураев, Д. (2021). ХИТОЙ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА ТАЛАБА ХАРАКТЕРИНИНГ АҲАМИЯТИ. АКТУАЛЬНОЕ В ФИЛОЛОГИИ, 1(1).
31. Джураев, Д. (2020). Талабаларни таълим жараёнида хитой тилига ўқитиш самарадорлигини ошириш методлари. Иностранная филология: язык, литература, образование, (1 (74)), 124-127.
32. Джураев, Д. М. (2017). ИСТОРИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ОБУЧЕНИЯ И МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА В УЗБЕКИСТАНЕ. In Актуальные вопросы преподавания китайского и других восточных языков в XXI в. (pp. 84-88).
33. Dilshod, D. (2012). 乌兹别克斯坦与中国重要节日的对比 (Master's thesis, 新疆大学).
34. Турниязов, Н. К. (1985). Принципы формирования синтаксической структуры сложноподчинённого предложения в узбекском языке/-Ташкент. Укитувчи.-1985,-с22.

35. Turniyozov, N., & Rahimov, A. (2006). O'zbek Tili [M].
36. Турниёзов, Н. (1998). Назарий грамматикадан очерклар. Самарқанд: СамДЧТИ, 998, 48.
37. Сулейманова, Н. М., & Турниязов, Н. К. (2018). О ФОРМИРОВАНИИ СТРУКТУРНОЙ СХЕМЫ В ЧЕЛОВЕЧЕСКОМ СОЗНАНИИ. In Научные школы. Молодёжь в науке и культуре XXI века (pp. 39-42).
38. Турниёзов, Н. (2016). Синтагматик муносабат ва дискурс шаклланишига доир баъзи қайдлар. Иностранная филология: язык, литература, образование, 1(4), 10-13.